# स्वाध्याय ११ चातुर्यलक्षण

प्रश्न १: ओव्या पूर्ण लिहा

- अन्यायी तो दैन्यवाणा
   न्याये वर्तेल तो शहाणा | अन्यायी तो दैन्यवाणा | नाना चातुर्याच्या खुणा | चतुर जाणे || (१४-६-१३)
- तेणे आपण सुखी व्हावे
   म्हणोन दुसऱ्यास सुखी करावे | तेणे आपण सुखी व्हावे | दुसऱ्यास कष्टविता कष्टावे | लागेल स्वये || (१४-६-२३)
- पतित करावे पावन
   शहाणे करावे जण | पतित करावे पावन | सृष्टीमध्ये भगवद्भजन | वाढवावे || (१४-६-३३)

प्रश्न २: ओव्यांचे स्पष्टीकरण करा

1. उत्तम गुण अभ्यासिता येती
अवगुण सोडिता जाती | उत्तम गुण अभ्यासिता येती | कुविद्या सांड्नी सिकती | शाहणे विद्या || (१४-६-५)
काही गोष्टी बदलू शकणाऱ्या तर काही न बदलणाऱ्या असतात. समर्थ त्याला आगंतुक व सहज गुण असे संबोधतात. या ओवीत बदलू शकणाऱ्या अश्या आगंतुक गुणाची उदाहरणे दिली आहेत. प्रयत्नांनी अवगुण सोडता येतात, चांगले गुण अंगीकारता येतात, वाईट सवयी सोडून चांगल्या जोडता येतात. प्रयत्नांने माणूस सद्पुरुष, विचारवंत, वैभवी, जगद्मान्य असा बनू शकतो.

2. तने मने झिजावे | तेणे भले म्हणोनी घ्यावे तने मने झिजावे | तेणे भले म्हणोनी घ्यावे | उगेची काल्पता सिणावे | लागेल पुढे || (१४-६-२१) "केल्याने होत आहे रे आधी केलेची पाहिजे". जो लोकांच्या मदतीस जातो, त्यांच्यासाठी सर्वस्व अर्पण करतो त्याला लोक चांगला म्हणतात. पण हे काहीही न करता नुसता जो ह्याची कल्पना करीत बसतो, प्रत्यक्षात काहीही करीत नाही त्याला नक्कीच लोक चांगला म्हणत नाहीत, तर या , उलट त्याला कष्टीच व्हावे लागते.

प्रश्न ३. १: भाग्यवान आणि करंटा यांचा उल्लेख

समजले आणि वर्तले | तेची भाग्यपुरुष जाले | यावेगळे उरले | ते करंटे पुरुष || (१४-६-२५) जो गोष्टी अमाजावीन घेतल्यावर आचरणात आणतो तो भाग्यशाली ठरतो. ज्याला काळातच नाही तो दुर्दैवी/मुर्ख, पण ज्याला कळूनही कृती करीत नाही तो 'करंटा'.

प्रश्न ३. २: लोकसंग्रह का वाढवावा

# स्वाध्याय ११ चातुर्यलक्षण

दुसऱ्यांना सुखी करावे की आपण स्वतः सुखी होतो. लोकांसाठी आपले ताना मन खर्च करावे. वेळेस हीच लोक आपल्याला उपयोगी पड् शकतात. आपल्याला भला समजतात. आणि अशी मान्यता प्राप्त झालीई की स्वतःलाही बरे वाटते, कृतकृत्य वाटते. लोकांच्या अडचणी सोडवल्या, मैत्री ठेवली की लोकसंग्रह वाढू लागतो.

## प्रश्न ४: चूक की बरोबर

- 1. कामाचा व्याप वाढला तर वैभव वाढते बरोबर, जेवढा जास्त व्याप/उद्योग, तेवढी समृदी.
- 2. बाहयरूप चांगले असेल आणि अंतरंग वाईट असेल तरी चालते चूक, अंतरंगाच्या सौंदर्याला जास्त महत्व द्यावे.

#### प्रश्न ५ १: दासबोध प्रसार

होय. आपला approach हा समाजाभिमुख असावा ही महत्वाची शिकवण या समासात आहे. लोकांना मदत करावी. स्वतःही प्रयत्नवादी राहून उत्तम पुरुष बनायचा प्रयत्न करावा. या सारखी चांगली शिकवण समाजात प्रसारित व्हावी यासाठी स्वतः पासून सुरुवात केली पाहिजे व इतरांना पण शहाणे करून सोडावे.

### प्रश्न ५ २: अभ्यासार्थींची संख्या

माझ्या कुटुंबपुरते मर्यादित न राहता मी काही मित्रांमध्येही मी करीत असलेल्या अभ्यासाविषयी चर्चा केली. हा अभ्यासक्रम emailद्वारे सहजपणे करिता येत असल्याने त्यांना सुचवले आहे. अजून संख्या वाढवण्यासाठी आपण Newsletter, YouTube video series, facebook page हे उपक्रम करता येतील. दासबोधसंदर्भातील होणाऱ्या व्याख्यानांची माहिती कळली तर लाभ घेता येईल.

### प्रश्न ५ ३: समस्यांची चर्चा

समस्या खरेतर विशेष नाहीत. हे साहित्य जास्तीत जास्त electronic स्वरुपात प्रसारित केले, शाळांमध्ये तासिका घेऊन पोहोचवले तर चांगला प्रसार होईल. प्रसाराच्या मार्गांची चर्चा व्हावी असे वाटते.